

Turkish Studies

Volume 13/4, Winter 2018, p. 1045-1056

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13006>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Şubat 2018

✓ Accepted/Kabul: Mart 2018

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Aynur BOZKURT BOSTANCI – Yrd. Doç. Dr. Ayşegül TURAL – Yrd. Doç. Dr. Burcu DUMAN

This article was checked by iThenticate.

FORMASYON EĞİTİMİ ALAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOKRATİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ*

Gülsün ŞAHAN**

ÖZET

Demokratik tutum küçük yaşlardan itibaren kazanılmalıdır. Aileden sonra hayata ilişkin sorumlulukların öğrenildiği yer okullardır. Öğretmenlere çocuklara demokrasinin öğretilmesi sorumluluğu da yüklenmiştir. Demokrasiyi öğrenmiş çocukların yetişmesinde demokratik davranışa sahip öğretmenlerin görev almaları beklenmektedir. Bu çalışmanın amacı formasyon alan öğretmen adaylarının demokratik tutumları arasında cinsiyet, yaş ve bransa göre bir fark olup olmadığını anlamaya çalışmaktır. Bu çalışma nicel ve nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Tarama modelde betimsel bir araştırma olarak yapılmış, nitel veriler doküman inceleme yoluyla toplanmış, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Nicel veriler Spss programı ile çözümlenmiştir. Araştırmanın nicel örnekleminde 2016-2017 bahar döneminde formasyon eğitimi almakta olan Türk dili ve edebiyatı, sosyoloji ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliğinden 96 öğrenci, çalışma grubunda 2017-2018 güz dönemi formasyon grubundan Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 5 kız, 5 erkek toplam 10 öğrenci yer almaktadır. Bu çalışmada “Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmış olup ölçek Gözütok (1995) tarafından geliştirilmiştir. Öğrencilerden demokratik öğretmen davranışları nasıl olmalıdır? Sorusunun yer aldığı yarı yapılandırılmış formla yazılı olarak alınmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre öğrenci yaş, cinsiyet ve branşlara göre bir fark bulunmadığı, kız öğrenci ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Doküman incelemesine göre öğretmenlerin öğrencilere eşit davranması, ayrımcılık yapmaması, sınıf kurallarının ve seçimlerin birlikte oluşturulması, bireysel farklılıklara dikkat etmesi gerektiği görüşleri vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Demokratik tutum, öğretmen adayı, formasyon, eğitim fakültesi

* Bu çalışma 31 Mayıs - 3 Haziran 2016 tarihinde yapılan III nd International Eurasian Educational Research Congress’de sunulan sözlü bildiriden yeniden oluşturulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ABD, El-mek: gulsunsahan@hotmail.com

EVALUATION OF DEMOCRATIC OWNERS WHO HAVE TEACHER NOMINATED FORMATION EDUCATION

ABSTRACT

Children should obtain democratic attitudes from early ages. Schools are, after homes, are the places where responsibilities are learned. Teachers also have a responsibility to teach children democracy. Teachers with democratic behavior are expected to be involved in the upbringing of children who have learned democracy. The aim of this study is to try to find out whether there is a difference between the democratic attitudes of prospective teacher candidates based on gender, age and subject they study. This study has benefited from quantitative and qualitative research techniques. The survey was carried out in descriptive study model; the qualitative data was collected through the document analysis and analyzed by content analysis. Quantitative data were analyzed with Spss program. In the quantitative sample of the study, 96 students participated from Turkish language and literature, sociology and religious culture and moral education teachers who are receiving formation training in the spring semester of 2016-2017, while in the working group there were 10 students from 5th and 5th graders in Turkish Language and Literature department from 2017-2018 fall semester. "Democratic Attitude Scale" was used in this study and the scale was developed by Gözütok (1995). The students' answers to "How should be democratic attitudes of teachers? are collected through the questionnaire which was carried out in writing with a semi-structured form. According to the obtained results, there is no difference in democratic attitudes based on age, sex and branches of students, although it is seen that the average of female students is high. In the answers, the emphasize was placed on the need for teachers treat equally to the students, not to discriminate, to create class rules and elections together with the students, and to pay attention to individual differences.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

In every country, importance is attached to the quality of the education given to children, who will be the future of that country. One of the basic principles of national education in Turkey is the "Democracy Education". According to this principle, all educational efforts aims to raise citizens equipped with democratic consciousness, respect for responsibility and spiritual values for the realization and continuation of a strong and stable, free and democratic society order. Teachers must teach democracy to children who receive basic education in order to keep democracy in practice for all kinds of activities in the classroom. The aim of this research is to examine the level of democratic attitudes of prospective teacher candidates. For this purpose, answers to the following questions were sought.

1. Is there a difference in democratic attitudes by gender?
2. Is there a difference between their democratic attitudes according to their age?

3. Is there a difference between democratic attitudes based on their branches?

4. How should teachers be democratic in their class?

Method

Research Design

The research was organized in a relational screening model from qualitative and quantitative research screening models. The sample of the research consists of 420 formation education students who are studying in Bartın Education Faculty 2016-2017 spring semester. A total of 96 students from Turkish language and literature, religious culture and ethics and sociology were included in the sample group. In the working group, 10 students participated, 5 female and 5 male students from the Turkish Language and Literature department from the 2017-2018 fall semester. Qualitative data were collected through document analysis and analyzed by content analysis. In this final exam, all students were asked "How should democratic teacher behaviors be?" And their opinions were taken in writing. Male students EE1, female students EK1. The "Democratic Attitude Scale" adopted by Gözütok (1995) was used to determine the democratic attitudes of teachers.

Results

Non-parametric tests were performed for this reason because the normality distribution test result distribution was not found to be normal. It has been examined whether democratic attitudes differ according to student genders. It is seen that the average ranking of girls is 51.85 and that of males is 42.92. The value of P is 0.05, which is less than 0.05, indicating that this difference is significant but at the limit. It has been examined whether there is a difference between the democratic attitudes of the students participating in the research according to their ages. According to the findings, the value of kıkare is 4.90 and the value of p is 0.08. It was understood that there was no significant difference between the averages obtained. When Kuruskal Wallis test was used to determine whether democratic attitudes differed according to the branches of the students, it was understood that there was no significant difference between the branches receiving formation education. When the branch average scores are examined, it is seen that democratic attitudes of students of Sociology Department (58.79) are higher, the average of democratic attitude of Religion Culture section (47.84) is lower and the average of Turkish Language and Literature section (45.79) is lower. It has been understood that the prospective teachers do not differ according to the democratic attitudes and branches they have studied. According to the students, the behaviors that teachers should have in the teachers have reached the conclusion that teachers should not be in negative behaviors, they should observe equality when dealing with the students, not show discrimination, form rules together, make choices in class, pay attention to individual differences, recognize different opinions, show moderate behavior, avoiding contempt and insult towards students.

Discussion

According to the results of the research, it was found that there was no significant difference between the democratic attitudes of the teacher candidates who received formation education according to age and sex,

but it was understood that the average of the students was higher. In this study, it was revealed that the democratic attitudes of the prospective teacher candidates did not differ according to the subjects they study. However, it can be said that the field of sociology is more positive for the democratic attitudes of the senior students than the others, that they are doing more research on the subject, and that the field affects attitudes related to social issues. According to the research, it can be said that the more sophisticated students in the sociology field have more positive democratic attitudes than the others, that they are doing more research on the subject, they are studying the subject and the attitude of the field related to the social issues is affected. It has been understood that the prospective teachers do not differ according to the democratic attitudes and branches they have studied. It can be said that this situation is caused by the formation of similar environments in terms of democratic culture and life in universities. It can be said that the democratic attitudes of the prospective teacher candidates are not very low and that the prospective teachers should receive more practical education on democratic thinking, practice and application. It should be taken into consideration that students will not gain democratic attitudes when it is not possible to express their opinions and thoughts by using teaching strategies, methods and techniques which provide democratic participation in the lessons. Educators working in teacher training institutions should be aware of the effects of gaining democratic attitudes and values, and be aware of the need to be positive role models. Opinions about the behaviors that teachers should have are generally evaluated as the result that the teachers should not be in negative behaviors such as behaving equally to the students, not discriminating, forming rules together, making choices in class, paying attention to individual differences, giving different opinions, promising behavior, student contempt and insult It has been reached. Opinions about the behaviors that teachers should have are generally evaluated as the result that the teachers should not be in negative behaviors such as behaving equally to the students, not discriminating, forming rules together, making choices in class, paying attention to individual differences, giving different opinions, promising behavior, student contempt and insult It has been reached. Teachers should be educated about the active participation of students in the teaching process.

Education faculties should include courses such as human rights, democracy education, professional ethics, democracy and human rights in existing courses. Teacher candidates should be well informed about teaching methods to improve democratic attitudes.

Keywords: Democratic attitude, teacher candidate, formation, education faculty

1.Giriş

Tüm ülkeler geleceğini şekillendirecek çocukları için iyi bir eğitim vermeyi amaçlar. Türkiye’de de Demokrasi Eğitimi Milli Eğitimin Temel İlkelerinden birisidir. Güçlü ve devamlı, hür ve demokratik bir toplumun oluşması ve sürmesi amacıyla vatandaşların sahip olması gereken, ülke yönetimine ait bilgi, demokrasi bilinci, sorumluluk duygusu ile değerlere saygı göstermenin, tüm eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Öğretmenler, sınıfta öğrencilerin demokratik uygulamaları yaşatmalı, bu uygulamaların gerçek hayata aktarılmasına liderlik

yapmalıdır (Berkant, Atmaca, 2013, 195). Öğretmenlerin sınıf içindeki yapılan her çeşit etkinliğin uygulanmasında demokrasiyi yaşatması, çocuklara demokrasiyi öğretmesi gereklidir. Eğitim sisteminin bir görevi de demokratik vatandaşlar yetiştirmektir. Demokrasiyi yaşamlarına uygulayabilen, davranış biçimi olarak özümsemiş olan toplumlarda demokrasiyi yaşatmak ve geliştirmek olanaklıdır. Demokrasiyi benimsemiş, demokratik değerleri kazanmış insanların yetişmesiyle demokrasinin kalıcı hale gelmesinin mümkün olacağı söylenebilir (Gömleksiz, Çetintaş, 2011). Öğretmenlerin görev öncesi aldıkları eğitim yetiştirecekleri öğrencilerin kalitesini etkileyeceğinden oldukça önemlidir. Öğretmen adaylarına verilen eğitimlerde “demokratik tutumlarını ve problem çözme becerilerini” kazanacakları fırsatlar sunulmalıdır. Toplumların daha sağlıklı ve birbirine saygılı bir yapıya kavuşmasında bireylerin problemlerinin çözümünde demokratik kurallara uygun çözüm aramaları önemlidir. Demokratik kurallara uyan bireylerin şiddete başvurmadan, sağlıklı iletişim kurarak problemlerine çözüm üretmeleri gereklidir. Öğretmenlerin öğrencileri eğitirken önce kendilerinin demokratik değerleri kazanmış olmasının, sonra öğrencilere aktarmasının toplum için önemli olduğu söylenebilir (Genç, Kalafat, 2007). Demokrasi bilinci taşıyan, demokratik tutumlara sahip olan kişilerin hayatın her alanında yer bulması gereklidir, bu nedenle, toplumu yönlendirecek kişilerin yetişmesi öğretmenlerin yardımı ile olacaktır ve bu nedenle öğretmen adaylarının demokrasiyi benimsemeleri önemlidir (Duman, Semerci, 2010). 2011–2012 eğitim öğretim yılında ilköğretim okulları 8. sınıflarda Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi, zorunlu ve haftada bir ders saati olarak yerini almıştır. Mc Cowan (2009,)’a göre eğitim aslında vatandaşlık eğitimidir. Her öğrenme deneyimi, çocukları geleceğin bir vatandaşı olarak şekillendirmektedir. Eğitimin demokratik tutum ve davranışların çocuklara kazandırılmasında, demokratik özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde oldukça önemli bir role sahiptir (Akt. Gömleksiz, Kılınc, 2013). Demokrasi eğitiminin gerçekleşmesi için, demokratik kültürü benimsemiş öğretmenlere ihtiyaç vardır. Demokrasi kültürünü benimsemeyen öğretmenlerin bulunduğu okullarda demokrasinin bir yaşam tarzı haline gelmesini mümkün olmayacaktır bu nedenle öncelikle öğretmen yetiştiren kurumlardan başlayarak demokratik bir eğitimin gerçekleştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır (Okutan, 2010). Okullarda demokrasi kültürünün gelişebilmesi için bu kültürü benimsemiş, okullara ve öğretmenlere ihtiyaç bulunmaktadır.

Tüm insanlığın ilk çağlardan günümüze dek ulaşabildiği bir yaşam stili olarak değerlendirilen demokrasinin şimdiye dek uygulanmış olan ideal yönetim biçimlerinden sonuncusu olduğu var sayılmaktadır. Demokrasinin amacı insanlara siyasi yönden bir toplum oluşturmada örnekler oluşturma, bu örnekleri benimsenme, sadece insan hakları değil aynı zamanda da insana özgü değerlere yönelik toplum bilinci oluşturmaktır. Demokrasinin amacına en fazla yaklaşan toplumların, etkili iletişim yolunu kullandığı, etkili iletişim becerisinin de eğitim ile kazanıldığı söylenebilir. Bu yüzden okullar çocuklara demokrasi eğitiminin verildiği önemli kurumlardan olup akademik başarıya yönelik eğitimin yanında demokrasinin benimsenip yaşam şekli haline getirilecek becerileri de öğretmek, kazandırmak durumundadır (Samancı, Yıldırım, 2015). Demokratik tutum göstermeyen, demokrasiyi benimsememiş öğretmenlerin demokrasi ilkesine uygun öğrencileri yetiştirmesini beklemek olanaklı değildir. Öğretmen adayları demokrasiyi benimsemiş, demokratik tutum kazanmış bir şekilde mezun olmalı, öğretmenlik yaptıkça okulda yer alan her türlü etkinlikte demokrasiye yer vermeleri beklenmektedir. Demokratik bir vatandaş olmanın ön koşulu demokrasinin öğrenilip uygulanmasıdır. Demokrasi bilincinin yerleşmesi ülkelerin gelişmişlik düzeyini arttıracaktır, bu nedenle iyi bir demokrasi eğitimi almaları önemlidir. Demokratik tutum kazandırmada öğretmen rolü önemlidir, bu nedenle öğretmenler de iyi yetişmiş olmalıdır.

Çocukların kişiliğini oluşturma ve geliştirme işi eğitimin görevlerinden birisidir. Eğitimin bir diğer amacı da demokrasinin ihtiyacı olan özgür düşünen yurttaşlık özelliği kazandırmaktır. Çocuklara bu özellik kazandırmada öğretmenlerden beklenir. Demokratik insan yetiştirmede öğretmenlerin sorumluluğu önemli olup öğretmen adaylarının bu bilinçle yetişmesi gerekir (Koçoğlu, 2013). Öğretmen yetiştiren kurumlar insan hakları demokrasi eğitimi gibi ders ya da

çalışmalara yer verilmeli, eğitim ortamları olumlu tutum geliştirecek biçimde düzenlenmelidir. Kulüpler, dernekler ve çeşitli faaliyetlerle demokratik tutum geliştirmeye olanak sağlanmalıdır (Yaşar Ekici, 2014). Öğretmenlerin toplumların geleceğini hazırlama görevinde demokratik tutum kazanmış olmaları oldukça önemlidir. Öğretmen adaylarının demokratik tutumunu belirlemeye yönelik bir çok çalışma yapıldığı, ancak formasyon öğrencilerinin demokratik tutumlarının belirlenmesinin de önemli olduğu, bu nedenle böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmanın amacı formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının ne düzeyde olduğunu incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının;

1. Demokratik tutumları arasında cinsiyetlerine göre fark var mıdır?
2. Demokratik tutumları arasında yaşlarına göre fark var mıdır?
3. Demokratik tutumları arasında branşlarına göre fark var mıdır?
- 4-Öğretmen adaylarına göre öğretmenlerin sınıfta demokratik davranışları nasıl olmalıdır?

2.Yöntem

Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntemden yararlanılmıştır. Çalışmada veriler ilişki tarama modeli ve doküman inceleme modeline uygun olarak alınmış, nicel veriler spss programı, nitel veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha fazla değişkenin birbiri ile ilişkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Aralarında ilişki aranacak değişkenler, ayrı ayrı sembolleştirilir. Ancak yapılan bu ölçmenin ilişki bir çözümlemeyi mümkün kılması gerekmektedir (Karasar, 2008). 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde Bartın Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 420 formasyon öğrencisinden 96' sı araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu öğrenciler Türk dili ve edebiyatı, sosyoloji ile din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği grubundandır. Çalışma grubunda ise 2017-2018 güz dönemi formasyon grubunda Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 5 kız, 5 erkek toplam 10 öğrenci bulunmaktadır. Nicel veriler "Published for the Attitude Research Laboratory" tarafından geliştirilen öğretmenlerin demokratik tutumlarını belirlemek amacıyla "Teacher Opinionaire on Democracy" ölçeğinde Türkçeye çevrilmiş olup geçerlik ve güvenilirlik analizleri Gözütok (1995) tarafından yapılan "Demokratik Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Bu ölçekte toplam 50 madde bulunmakta olup 32 olumlu, 18 olumsuz madde yer almaktadır. Bu ölçekte yer alan puanlar 0-50 arasında sıralanmıştır. Alınan puan ne kadar yüksekse o kişinin demokratik tutum düzeyi o derecede yüksektir. 50 tam puandır. Bu ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,87 olarak hesap edilmiştir. Ölçekte yer alan maddeler katılıyorum, katılmıyorum şeklinde işaretlenmiştir. Katılıyorum görüşüne 1 verilirken katılmıyorum görüşü için 0 verilmiştir. Olumsuz ifadeli maddeler için puanlamanın tersi kodlanmıştır. Örneklem grubunun cinsiyet, yaş ve branşlarına göre dağılımları Tablo 1 de yer almaktadır.

Tablo 1: Formasyon alan öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş ve branşa göre dağılımları.

	N	%
Cinsiyet		
Kadın	60	62.5
Erkek	36	37.5
Yaş		
20-25	75	78
26-30	11	11.5
31 ve üstü	10	10.4
Branş		
TDE.	60	62.5
DKAB	19	19.5
SOS.	17	17.5

Tablo 1 incelendiğinde çalışma gurubunda yer alan öğrencilerin 60'ı kadın, 36'sının erkek, çoğunluğunun yaş ortalamasının 20-25 yaş arasında ve Türk Dili ve Edebiyatı öğrencisi olduğu görülmektedir. Nitel veriler doküman inceleme yoluyla toplanmış, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bu veriler final sınavında tüm öğrencilere "Demokratik öğretmen davranışları nasıl olmalıdır?" Sorusu yöneltilmiş, görüşler yazılı olarak alınmıştır. Öğrencilerin yazılı görüşleri 50 öğrencinin sınav kağıtları arasından rastgele bir biçimde seçilen 10 görüş değerlendirilmiştir. Erkek öğrenciler EE1, kız öğrenciler EK1 şeklinde kodlanmıştır. Doküman inceleme; yapılması düşünülen olgulara yönelik bilgilerin bulunduğu yazılı evrakların incelenmesini kapsar. Bu yöntem çalışmalarda ek bilgi sunabilecek bir veri kaynağı yerine de geçer (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veriler analizden sonra alan uzmanı bir öğretim görevlisi tarafından tekrar değerlendirilmiştir.

2.1.Verilerin Analizi

Bu çalışmada, formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarına uygulanan demokratik tutum ölçeğinden elde edilen veriler, istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek tablolaştırılmıştır. Verilerin analizinde yüzde, frekans, Kolmogorov smirnov normallik testi, Mann Whitney U testi, Kuruskal-Wallis testleri yapılmıştır. Analizler için SPSS programı kullanılmıştır. Demokratik tutum ölçeği toplam 50 puan olup, 1-10 puan arası 1, 11-20 puan 2, 21-30 puan 3,31-40 puan 4, 41-50 puan 5 verilerek analiz yapılmıştır.

3.Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. İlk olarak bu araştırmaya katılan örneklem grubuna ait normallik testi Tablo 2 de yer almaktadır.

Tablo.2. Demokratik Tutum Ölçeği Normallik Testi Sonuçları

Kolmogorov smirnov İstatistik	sd	p
Cinsiyet		
Kadın	0.42	60
Erkek	0.38	36
Yaş		
20-25	0.42	75
26-30	0.25	11
31 ve üstü	0.52	10
Branş		
TDE.	0.38	60
DKAB	0.48	19
SOS.	0.43	17

Tablo 2 incelendiğinde dağılımın normal olmadığı görülmüş, bu nedenle non-parametrik testler yapılmıştır.

3.1.Öğretmen adaylarının cinsiyete göre demokratik tutumlarına ilişkin bulgular

Öğrenci cinsiyetlerine göre demokratik tutumların farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş, elde edilen bulgular Tablo 3 de yer almıştır.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Demokratik Tutum Ölçeği -Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıralama Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Kadın	60	51.85	311.	879	0.05
Erkek	36	42.92	1545.		
Toplam	96				

P <0.5

Tablo 3 incelendiğinde kızların sıralama ortalamasının 51.85 olduğu, erkeklerin ortalamasının ise 42.92 de kaldığı görülmektedir. P değerinin 0,05 olduğu, bu değerinde 0.05 'e eşit olduğu, bu farkın anlamlı olmadığı sonucunu ortaya koymuştur.

3.2.Öğretmen adaylarının yaşa göre demokratik tutumlarına ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre demokratik tutumları arasında bir fark olup olmadığını incelemiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4 te görülmektedir.

Tablo 4: Yaşa göre Demokratik Tutum Ölçeği- Kuruskal-Wallis Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıralama Ortalaması	kikare	p
20-25	75	48.18	4.90	0.08
26-30	11	39.59		
31 ve üstü	10	60.7		

P < 0.5

Tablo 4 incelendiğinde elde edilen bulgulara göre kikare değerinin 4.90, p değerinin 0,08 olduğu görülmektedir. Tabloya göre ortalamalar arasında farkın anlamlı olmadığı anlaşılmıştır.

3.3.Öğretmen adaylarının bransa göre demokratik tutumlarına ilişkin bulgular

Demokratik tutumların öğrencilerin branşlarına göre fark olup Kuruskal Wallis testi ile incelenmiş, sonuçlar Tablo 5 te yer almıştır.

Tablo 5: Branşlara göre Demokratik Tutum Ölçeği- Kuruskal-Wallis testi sonuçları

Yaş	N	Sıralama Ortalaması	kikare	p
TDE	60	45.79	4.66	0.09
DKAB	19	47.84		
SOS	17	58.79		

P < 0.5

Tablo 5 incelendiğinde formasyon eğitimi alan araştırmaya katılan branşlar arasında anlamlı fark olmadığı anlaşılmıştır. Branş ortalama puanlarına bakıldığında ise sosyoloji bölümü öğrencilerinin demokratik tutumlarının daha yüksek, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün ortalamasının ise daha düşük olduğu görülmektedir. Formasyon alan öğretmen adaylarının öğrendikleri branşlar ile demokratik tutumları arasında farklılık olmadığı anlaşılmıştır.

3.4. Öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin demokratik davranışlara ilişkin bulgular

Bu bölümde öğrencilerin demokratik öğretmen davranışlarının nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular yer almıştır. Öğrenciler öğretmenlerin öğrencilere eşit davranması, ayrımcılık yapmaması (8), kuralların birlikte oluşturulması, seçimlerin birlikte yapılması (5), bireysel farklılıklara dikkat etmesi (3), farklı fikirlere söz hakkı vermesi (1), öğrenciyi küçümseme, hakaret etme gibi davranışlarda bulunmaması (1), ölçülü davranması (1) gerektiğini düşünmektedirler. Eşit davranma, ayrımcılık yapmama davranışı ile ilgili olarak bir öğrenci;

“Öğrenciler sınıf düzenini bozarsa öğretmen adaletli davranmalı öğrencilere aynı mesafede yaklaşmalı, Aynı tutumda davranmalı, herkese eşit olmalı, başarılı öğrenciler ödüllendirilmeli, birbiri ile kıyaslanmamalı “(EE3) diye düşünmektedir. Bir diğer öğrenci de;

“Ödüller adil dağıtılmalı, sevilen öğrencinin yanlış görmezden gelinmemeli”(EK7) demektedir. Kurallar konusunda ise bir öğrenci

“Her öğrenciye soru sorma hakkı vermeli, öğrenciler arasında demokrasi bilincini geliştirmek için sınıf başkanı, kütüphane başkanı gibi üyeleri seçimle seçmeli” (EE2) diye düşünülmektedir. Bir başkası da;

“Sınıf ve okul kuralları birlikte alınmalı, disiplin suçlarına birlikte verilecek ceza kararlaştırılmalı” (EK9) şeklinde açıklama yapmıştır. Bireysel farklılıklara da dikkat çekilmiş, bu konuda bir öğrenci;

“Bireysel farklara dikkat etmeli, öğrenci farklılıklarında kontrollü ve eşit davranmalı, gruplar oluşurken tembel, çalışkan ayırmamalı, tüm sınıfa eşit davranmalı, oturma düzeninde öğrenci özelliklerine uygun davranmalı, çoğunluk azınlık diye değil bireysel farklara dikkat etmeli, -her öğrencinin fikri önemsenmeli, ortak kararlar alınmalı” (EK6) diyerek olması gereken öğretmen tutumunu özetlemiştir. Ayrıca öğrencilerden birisi;

“Karşıt düşünceli kişilere söz hakkı vermeli, Herkesin düşüncesine saygı göstermeli ayrımcılık yapılmamalı” (EE1) derken bir başka öğrenci de;

“Öğretmenler öğrenciyi küçümser, hakaret içeren kelimeler kullanmamalı, öğrencilerden gelen tepkilere ölçülü davranmalı” (EE2) diyerek öğretmenlerde bulunması gereken davranışlarına dikkat çekmişlerdir. Öğretmenlerde bulunması gereken davranışlara ilişkin görüşler genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin öğrencilere eşit davranması, ayrımcılık yapmaması, kuralları birlikte oluşturması, seçimleri sınıfça yapması, bireysel farklılıklara dikkat etmesi, farklı görüşlere söz hakkı vermesi, ölçülü davranması, öğrenciyi küçümseme, hakaret etme gibi olumsuz davranışlarda bulunmaması gerektiği ortaya konulmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonuçlarına göre Formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının yaş ve cinsiyete göre demokratik tutumları arasında anlamlı fark olmadığı görülmüş, ancak kız öğrencilerin ortalamalarının daha yukarıda olduğu anlaşılmıştır. Bu sonucu Genç, Kalafat (2008)’ın yaptığı bir çalışma desteklemekte olup iki çalışma bu yönü ile benzerlik göstermektedir. Genç, Kalafat (2008)’ın çalışmasına göre kız öğrencilerin demokratik tutumları erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bu sonucu ile, Dilekmen (2000), Ada, Koç (2000), Karahan ve diğ. (2004), Kılıç vd.(2004), Ercoşkun, Nalçacı (2008), Ektem, Sünbül’ün (2011) araştırma sonuçları arasında benzerlik bulunmamaktadır. Ancak bu araştırmada kızlar lehine ortalamaların azda olsa yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmen Adaylarının demokratik tutumlarının üst düzeyde gerçekleşmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Kız ve erkek öğrenciler arası demokratik tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç Ada ve Koç (2000), Ektem, Sünbül (2011), Ercoşkun, Nalçacı’nın (2008) ulaştığı öğrencilerin cinsiyetlerine göre demokratik tutumlarının anlamlı biçimde farklılaşmadığına yönelik sonuçlar ile benzeşmekte olup Gömleksiz ve Çetintaş’(2011) in sonuçları ile benzeşmemektedir. Bu araştırmada formasyon alan öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının öğrenim gördükleri bölümlerine göre farklılaşmadığı ortaya konmuştur. Ancak sosyoloji alanı son sınıf öğrencilerinin demokratik tutumlarının diğerlerine göre daha olumlu düzeyde bulunmasını alanlarında konuyla ilgili daha fazla çalışma yaptıkları, eser inceledikleri, alanın sosyal konularla ilgili oluşunun tutumları etkilediği söylenebilir. Bu sonuç Ömerustaoğlu (2004), Güven (2004) ile Gömleksiz ve Kan’ın (2008) sosyal alan öğrencilerinin demokratik tutumlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu şeklindeki elde edilen sonuçlar bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Ektem, Sünbül’ün (2011) öğretmen adaylarının demokratik tutum puanlarının öğrenim gördükleri anabilim dallarına göre değişmediği yönünde ulaştıkları sonuç ile bu araştırmada elde edilen sonucu desteklediği anlaşılmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri branşlar ile demokratik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır. Bu durumun, üniversitelerde demokratik kültür ve yaşayış açısından benzer ortamların oluşmasından kaynaklandığı söylenebilir. Araştırmanın bu sonucunu Genç ve Kalafat (2008) ile

Ektem, Sünbül (2011)'ün araştırma sonuçları destekler niteliktedir. Öğrencilere göre öğretmenlerde bulunması gereken davranışlar arasında öğretmenlerin öğrencilere eşit davranması, ayrımcılık yapmaması, kuralları birlikte oluşturması, seçimleri sınıfça yapması, bireysel farklılıklara dikkat etmesi, farklı görüşlere söz hakkı vermesi, ölçülü davranması, öğrenciyi küçümseme, hakaret etme gibi olumsuz davranışlarda bulunmaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Demirbolat (1999) demokratik eğitimle ilgili bir araştırmasında öğretmen adaylarının "Demokrasi için Demokratik Eğitim" ile ilgili olarak demokratik davranış özelliklerinin kazandırılmasının önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Öğretmen adaylarının demokratik davranışlara ilişkin olumlu görüşlerinin olduğu görülmektedir. Bununda genç olmaları, demokrasi konusunda daha bilinçli olmaları ile açıklanabilir. Bu görüşü doğrulayan bir başka çalışmada bunun nedenlere vurgu yapılmaktadır, bunun nedenleri arasında öğretmen adaylarının yaşlarının küçük olması, daha demokratik eğitim almış olmaları, toplumun daha bilinçli olması ile açıklanmaktadır (Şentürk, Oyman, 2014). Formasyon alan öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının ise orta düzeyde olduğu, öğretmen adaylarının eğitimleri sırasında daha fazla demokratik düşünme çalışmaları, uygulamalı etkinliklere, daha fazla zaman ayırmaları gerektiği söylenebilir. Derslerde çeşitli uygulamalara demokratik katılımı sağlayıcı yöntem ve tekniklerin kullanılması, öğrencilerin görüş ve düşüncelerini daha rahat ifade etmelerine olanak sağlanması önemlidir. Demokratik tutuma sahip yetişmiş öğretmenlerin uygulama sırasında öğrencilere demokratik tutumun kazandırılmasında daha iyi örnek olabilecektir. Öğretmen yetiştiren fakültelerde görev alan eğitimcilerin de demokratik tutum ve değerlerin kazanılmasında öğretmen adaylarına iyi bir model olmalarının önemli olduğunu dikkate alınmalıdır.

Öğretmen adayları eğitimleri sırasında derslere aktif katılmalı, daha fazla söz hakkı alınmalıdır.

Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğrencilerin öğretim sürecine aktif olarak katılmaları konusunda bilinçlendirilmelidir.

Eğitim fakültelerinin insan hakları, demokrasi eğitimi, mesleki etik gibi derslerin konulması, var olan derslerde demokrasi, insan hakları gibi projelere yer vermeleri uygun olur.

Okullarda daha fazla aile eğitimlerine yer verilmeli, aileler çocuk eğitimi konusunda bilinçlendirilmelidir.

Demokrasi eğitimi her tür okulda uygulamalı olmalı, konu ile ilgili öğretmen ve öğrencilere yönelik film gösterimi, drama gibi uygulamalı çalışmalara yer verilmelidir.

Öğretmen adayları demokratik tutumlar konusunda daha fazla bilgi sahibi olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., Koç, M. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Lisans Eğitimleri Süresince Demokratik Tutumlardaki Değişmelerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 27-30 Eylül, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum*
- Berkant H, G, Atmaca, Y., (2013) Altıncı Ve Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının İnsan Hakları Ve Demokrasi Kavramları Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 179-198, www.turkishstudies.net, Ankara
- Büyükkaragöz S, Kesici Ş (1996) Öğretmenlerin Hoşgörü Ve Demokratik Tutumları. *Eğitim Yönetimi*, 2 (3), 353-365

- Demirbolat Ottekin, A. (1999) Demokrasi Ve Demokratik Eğitim. hakar, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetim*, 229-24
- Duman, B, Semerci, Ç. (2010). Dizgeli Öğretimin Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarına Etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy (NWSA)* 5 (2), 665-673.
- Ekici Yaşar, F (2014) Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Ve Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 9 (11) Fall, 593-602, Ankara-Turkey
- Ektem, I,S, Sünbül,M, A (2011)Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Üzerine Bir Araştırma *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 159-168
- Ercoşkun, M. H, Nalçacı, A. (2008).Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Beceri ve Demokratik Tutumlarının İncelenmesi. *Milli Eğitim*, 180, 204-215.
- Genç, S, Z, Kalafat, T (2007) Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları İle Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 2007 (2) 22.
- Gömleksiz, M,N, Kılınç, H.H (2013)Vatandaşlık Ve Demokrasi Eğitimi Dersi Kazanımları Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12) www.turkishstudies.net, p. 557
- Gömleksiz, M,N, Çetintaş, S.(2011) Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları (Fırat, Dicle, 7 Aralık, Cumhuriyet ve Erzincan Üniversiteleri Örneği) *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 1-14
- Gömleksiz, M. N. ve Kan A. Ü. (2008). Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarına Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği), *Milli Eğitim*, 178, 44-63
- Gözütok, D. (1995). *Öğretmenlerin Demokratik Tutumları*, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları
- Güven, İ. (2004). Sosyal Bilgiler Alan Öğretmen Adaylarının Okul Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma, *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimleri*, 4(2), 270-299
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları
- Koçoğlu, E. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının, Okul Yöneticilerinde Olması Gereken Demokratik Tutum Ve Davranışlara İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, www.turkishstudies.net 8(6), 413-430, Ankara
- Okutan, M. (2010) Türk Eğitim Sistemi'nde demokrasi eğitimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 944
- Ömerustaoğlu, A. (2004). Felsefe Grubu Öğretmenliği ve Diğer Anabilim Dallarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 216-226.
- Samancı, O, Yıldırım, G (2015) Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre Öğretim Elemanlarının Demokratik ve Demokratik Olmayan Tutum ve Davranışları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19 (1), 115-128

-
- Şentürk, İ, Oyman, N.(2014). Yükseköđretimde Demokratik Sınıf Yönetimi: Nitel Bir ŐalıŐma, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(3), 921-945
- Taĉman, M (2006) İlköğretim Sınıf Őđretmenlerinin Demokratik Tutumları, İlköğretim Sınıf Őđretmenlerinin Demokratik Tutumları, *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 1(1) .30-46.
- Yaşar Ekici, F. (2014) Őđretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ve Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (11), 593-602, Ankara
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seĉkin Yayınevi, Ankara.